

ONVERWACHT VERLEDEN

Door Truus Wijten-van den Borne

VOORWOORD

Stel je eens voor...

Je fietst door Tulder, je wandelt op Gorp, je rijdt met de auto langs kasteel Groenendaal in Hilvarenbeek ..., je struint door de Hertgang in Esbeek richting Diessen langs de Reusel, waar vroeger twee watermolens hebben gestaan ...,

je gaat de grens over richting Ravels-Eel ..., je gaat naar je geboorteplek Hooge Mierde, aan de Hoogstraat nr. 1, waar je vroeger door het raam keek richting Smidsstraat-Kerkstraat ..., je maakt een ommetje "Keldersooi"(Kuilenrode) ...,

Je klost door de sneeuw langs de Raamsloop in Lage Mierde ...,

Je leest in het heemkundeblad Steen voor Steen,
bv. Nummer 40 ..., je geniet van de boeken van Leo Adriaenssen of je kijkt op de site van
Jan van Helvoirt.

Wat een indrukken!!! En dan tot de ontdekking komen dat alles wat hier opgenoemd is,
een deel van onze eigen geschiedenis is. Niet alleen van ons, maar ook van de mensen
uit de Mierden, Hulsel en elders.

Als nazaten van Jan van Tuld, Wouter van Gorop of van voorouders die eens op kasteel
Groenendaal in Hilvarenbeek hebben gewoond, van landbouwers, molenaars,
bierbrouwers, schepenen, etc.

Dan dwaal je af naar de vroegere tijden. Met die wetenschap loop je heel anders door je
eigen omgeving en het maakt geschiedenis daardoor nog leuker.

In den beginne ...

Een boomstam en 'n stamboom, beiden hebben takken en wortels; je weet niet hoeveel
takken de boom zal krijgen en om de wortels te zien, moet je soms diep graven, en wat
blijkt dan, een overgrootmoeder van mijn vader en een overgrootmoeder van mijn
moeder waren zussen. Met deze ontdekking is het begonnen.

AVERBODE

Averbode in 1772, 'n schilderij van de Antwerpse schilder Hendrik de Cort (1742-1810) bewaard in de abdij. (1)

Ruim 1000 jaar lang werd Brabant beheerst door de abdijen met hun enorme goederencomplexen, waardoor zij ware "multinationals" van de Middeleeuwen vormden. (1)

De abdij van Averbode is een Witherenabdij en heeft veel betekend op godsdienstig, cultureel en sociaaleconomisch vlak. De ordeleden werden naar hun stichter Norbert van Gennip. Norbertijnen genoemd. Op verzoek van Graaf Arnold de Tweede van Loon, werd de abdij van Averbode in het zuidelijk gebied van de Kempen gesticht. De abdij was het centrum van het godsdienstig leven en pastorale uitstraling. Vanaf de 12^e t/m de 14^e eeuw bezat de abdij 28 parochies, die tot 1559 allemaal tot het bisdom Luik behoorden. De abt moest zorgen voor de parochiepriesters, bouwen van kerken en instaan voor het onderwijs. Tot dat doel werd de universiteit van Leuven opgericht in 1571, het was een seminarie voor jonge ordeleden.

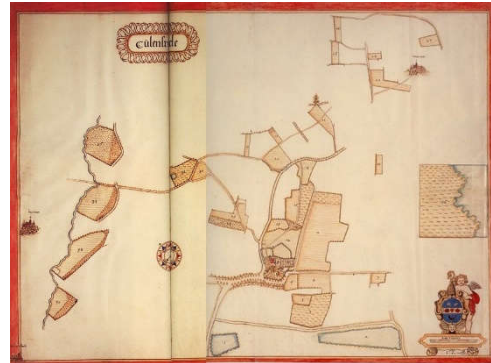
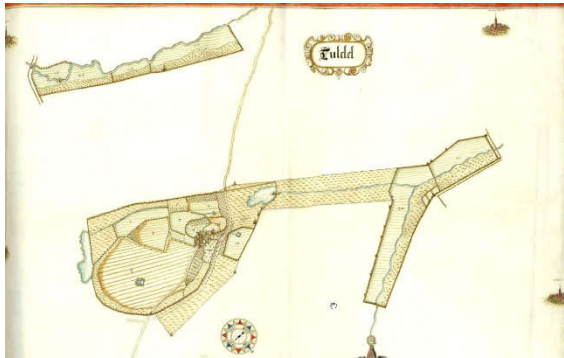
In een agrarische samenleving was het kloosterdomein van vitaal belang. De abdij heeft een belangrijke rol gespeeld bij de ontginning van de Kempen, wat bleek uit de vele hoeven die zij in de Kempen bezaten.

De abdij bezat 5 goederen in de Meijerij: Sterksel, met meerdere hoeven; Tuldal, een herdgang onder Esbeek; Hooge Mierde, met drie pachthoeven en diverse tienden; Eersel,

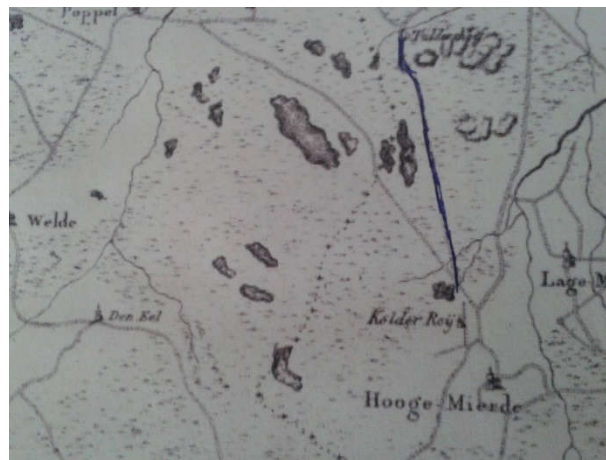
hoeve Heijnsheuvel en tenslotte Lommel met twee pachthoeven en enige rechten (Lommel maakte nog deel uit van Staats-Brabant). (2)

De abdij had in de periode 1660-1678 haar goederen laten opmeten door landmeter Cornelis Lowis. Deze metingen werden opgenomen in het "Registrum omnium bonorum monastrii Averbodiensis". Hierin is van ieder goederencomplex een nauwkeurige tekening gemaakt in prachtige diepe kleuren. (3)

Deze twee tekeningen komen uit het Cartularium van de abdij van Averbode (2)

Het volgende stuk behandelt de familie van Tuldel en hun nazaten. Ze woonden op de hoeve van Tuldel en bezaten "Goed Ghinhoven" in Hooge Mierde.

Topotijdreis

TULDEL

Het gehucht Tuldal, op de grens met Esbeek, ontleent zijn naam aan de grote Tulderhoeve. De oudste benaming "Tuldal" evolueerde tot Tulder. Het woord is vermoedelijk samengesteld uit een vervoeging van "Tulen" en "Lo". Tulen, tuijlen, toelen en tuelen is volgens Killiaen "een veld bebouwen". Als "tul" van teulen komt, kan de naam van de Tulderhoeve worden verklaard als "plaats in het bos die omgeploegd en beteuld (bebouwd) wordt".

Een andere woordanalyse (van Thiadens), die Tuldal leest als "t-uldal", waarbij "dal" betekent: inzinking in de bodem, van "ul" een moerassige plek. (4) De familie van Tulder ontleent haar naam dit gebied.

"De Meurtel" (wouwer) ligt nog onveranderd in het landschap.

DE HOEVE VAN TULDEL

Leo Adriaenssen vertelt in zijn boek "Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit" het volgende: Het oudste document dat enig houvast geeft dateert van omstreeks 1200. In de oorkonde staat dat Diederik van Beek zijn hoeve onder Mierde aan de abdij van Averbode had opgedragen. Zeker is, dat in de 12de eeuw, Diederik van Beek voor 15 pond zilver een hoeve lands verkocht aan de abdij. Onzeker is, of het hier om de Tulderse Hoeve gaat. Weliswaar lag Tulder gedeeltelijk op Mierds grondgebied, maar in die tijd bezat de abdij te Hooge Mierde reeds de hoeve Culensrode en in 1212 verwierf zij bovendien een daarbij gelegen hoeve. Op 30 mei 1239 nam paus Gregorius IX de abdij van Averbode onder zijn bescherming en bekrachtigde hij haar bezittingen waaronder met name het hof van Tulder. Jan III schonk op 29 augustus 1315 aan de abdij het hem toekomende jachtrecht op alle Brabantse goederen die Averbode in

Brabant had. Ook het gebruik van vroenten (is onbebouwd terrein) van Weelde, Poppel en Hooge en Lage Mierde. Tevens vrijdom van houtschat en van verschillende beden. Bovendien was de hoeve het ene jaar vrijgesteld van de hele tiende, het ander jaar voor de helft.

Omstreeks 1402 ontstonden er problemen tussen Tulder en Mierde. De Mierdse wrevel dateerde al van minstens 1359: "...Toen quamen die van Mierde ende scutten die van Beke ende die van Esbeke. Ende die van Mierde toespraken den knapen van den hove van Tuldal: "Ghij helpt ons qualic werden." (jullie maken ons arm). Nadat getuigen en getuigen-deskundigen hadden verklaard, dat die van Tuldal, al minstens een halve eeuw (gedurende 6 abten van Averbode), de Mierdse vroente hadden gebruikt. Op last van hertog Anton bleef de abdij in haar rechten gehandhaafd. Tien jaar later moest dit bevel echter worden herhaald. (5)

De Tuldelse Hoeve was belast met diverse cijnzen onder andere aan de Hertog van Brabant en de abt van Echternach.

TGUET GHINHOVEN

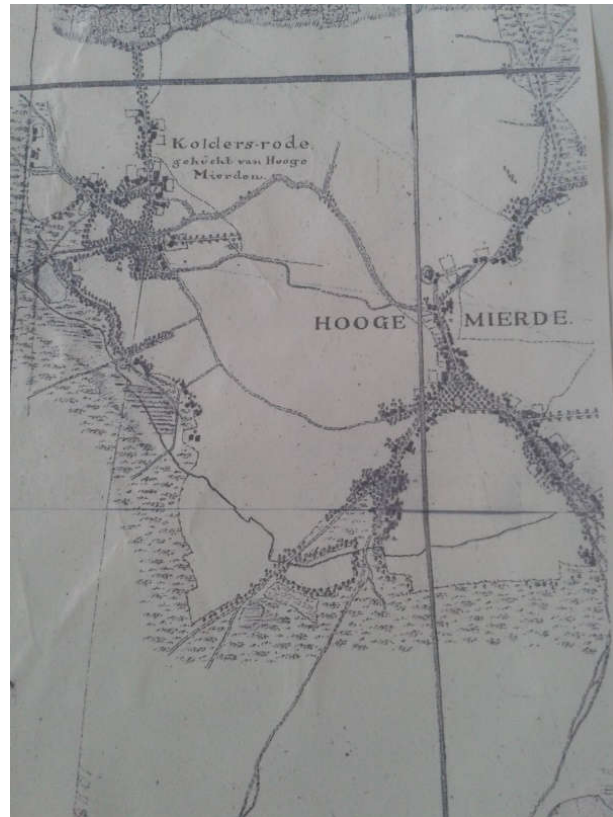
Topotijdreis

Wat is het genieten van de verhalen in Steen voor Steen en wat valt er veel te leren van de schrijvers. In een van de artikelen schrijft Riny Rovers-Swaanen een verhaal over de familie van Tuldé, onder de titel "de familie van Tuldé en oud bezit in de Mierden". Het sluit naadloos aan bij het onderstaande.

In dat artikel wordt veel verteld over het Goed Ginhoven. Het is een zeer oude bewoonbare plaats in Hooge Mierde. Het is een niet op zichzelf staand geheel, maar bestaat uit verschillende delen. In de cijnsregisters van de hertog 1340-1351 is een lijst met cijnzen opgenomen uit "Mierde". Enkele leden van de familie van Ghinhoven zijn belastingplichtig (zowel oude als nieuwe cijnzen). De eerste betalingen worden gedaan door Elisabeth van Ghinhoven, opgevolgd door Ghiben van Ghinhoven en later ook Henricus.

De meest interessante is Johannes van Ghinhoven. Hij wordt in het cijnsregister aangeslagen voor 5 oude penningen (dus een oudere cijns). Zijn opvolger is Gerardus van Ghinhoven. Een akte uit 1565 maakt melding van een erfrente uit het jaar 1393, behorende bij Wouter Gerijtszoon van Ghinhoven van Lumel (Lommel). Waarschijnlijk een zoon van eerdergenoemde Gerardus, die naar Lommel vertrok. Verder wordt in 1485 nog een zekere Henric van Ghinhoefen vermeld. (6)

Of het goede de naam te danken heeft aan de familie van Ginhoven of dat de familie van Ghinhoven de naam van het goed ging gebruiken is niet duidelijk.

Het goed Ghinhoven is te lokaliseren tussen Smidsstraat 4 en het voormalige Kerkstraat 10, anno 2021 de toegangsweg tot nieuwbouwwijk de Leeuwerik (met name de Toon van den Bornestraat). Vroeger was het Goed de dorpskern van Hooze Mierde. In de 2^e helft van de 14^e eeuw komt Jan van Tuldal in beeld, die naast Tuldal ook het goed Ghinhoven in zijn bezit kreeg.

DE FAMILIE VAN TULDEL

Om te beginnen kwam de familie van Tuldal uit Hilvarenbeek. Dat is onder andere zichtbaar aan de toponymische toevoeging: Jan van Beeck alias van Tuldal. Ook was er een familie van Beeck die een met dat van Tuldal's vergelijkbaar geslachtswapen met drielingbalken voerde. (7)

Foto geslachtswapen van Tuldal (3)

In het hertogelijk cijsboek van 1340 betaalde de zoon van Enghelbertus de Rivo, alias van Beke, aan de hertog van Brabant cijs uit het goed "in Loeke" te Hilvarenbeek. De heer Jan Geer Gerits van Vorselaar voldeed de belastingplicht in 1380 voor de overledene

Arnt van Beek. Genoemde Arnt van Beek werd vermoedelijk de stamvader van de familie van Groenendael. De familie van Tuldel parenteerde zich meermaals (kregen meermaals familiebetrekkingen) met de familie Van Groenendael. Uit het goed "in Loeke" ontstond later het kasteeltje Groenendaal. In de 14e eeuw woonden er verschillende, tamelijk aanzienlijke, Van Beke's te Hilvarenbeek.

OVERIG BEZIT VAN DE FAMILIE VAN TULDEL

(Zie verder voor verklaring van de namen bij de eerste en tweede generatie)

Leo Adriaenssen vermeldt in "Voorheen van Tuldel", dat de kinderen van Jan van Tuldel hoogstwaarschijnlijk een tante, Engelberen van Tuldel, hadden. Zij wordt in het hertogelijk cijnsboek van 1380 vermeld als belastingplichtig uit een aantal onderpanden in de Mierden en Hulsel. Haar dochter Katharina en de rechtsofvolger daarvan betaalden in 1450, 12 oude denieren uit de erfenis genaamd: "der Kercken hoeve". In hetzelfde jaar golden Katharina en haar 7 kinderen een hertogcijns, aangekomen uit het onderpand van Engelberen van Tuldel.

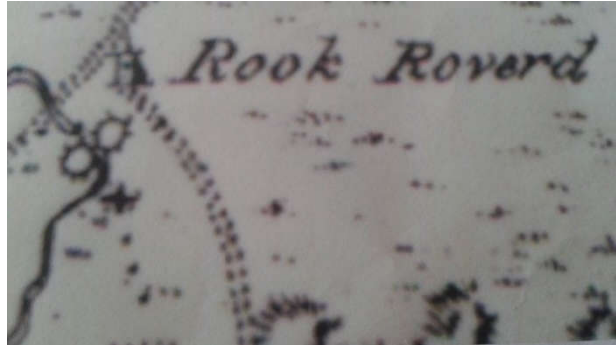
Tenslotte blijkt uit een Schepenakte van Hooge Mierde van 1520, dat eertijds de Hogelynsche hoeve te Hooge Mierde grensde aan gronden van Engelberen van Tuldel en haar kinderen. (8)

Samen met Jan Brueders staat Engelberen voor 2 hertogcijnz en geboekt. Jan Brueders pachtte in 1393 van de abdij van Averbode een wouwer (vijver) te Culensrode onder Hooge Mierde.

Verder verwierven de van Tuldels de leengoederen "ten Bogaerde" te Esbeek; de Esbeekse Akkermolen en de hoeve van de Klapstaart op het Spaaneind te Esbeek. In Hilvarenbeek bezaten zij het leengoed "Bekerdijk" en "den Tulderman" (in de Beerten) te Hilvarenbeek.

In Lage Mierde bezaten zij de watermolen ter hoogte van het Misperleind en het "Gagelrijs".

Ook zijn ze meermaals in het bezit geweest van de Rovertse watermolen. Het was een dubbele watermolen, één aan Belgische en één aan Nederlandse kant. (zie de twee rondjes op de kaart). (9)

Topotijdreis

De eerste generatie:

Jan van Tuldel x Katharina....

Jan van Tuldel is geboren aan het eind van de 13e eeuw (ca.1290). Hij was getrouwd met een zekere Katharina. Zij vermaakte aan de abdij van Averbode, een cijns die zij ontving in de Mierde (het bestond uit 50 verschillende bedragen).

Jan van Tuldel was laat van Tuldel in de 14e eeuw, bovendien was hij gegoed in Hooge Mierde waar hij "tguet van Ghinhoven" bezat. Op dat goed was een bijzonder servituut (d.w.z. erfdienstbaarheid) gevestigd, zoals bleek uit een oorkonde die de hertogin Johanna van Brabant ten behoeve van het kapittel van Oirschot in 1395 uitgaf. Het betreft hier naast "den goede te Ghinhoven te Mierde" ook "den goide te Esbeke dat te wesen plach Henrics van Dijke". Met het laatste goed werd Hof ten Eynde bedoeld. (10)

Hertogin Johanna oorkondde uit getuigenissen te hebben bevonden, dat de deken en het kapittel van Oirschot vanouds het recht bezitten, een maal per jaar met hun gevolg, een maaltijd, overnachting en ontbijt op beide "goeden" te genieten. Dat zij, indien hun dat recht wordt geweigerd, vee van de genoemde "goeden" in beslag mogen nemen, totdat de geleden schade is vergoed.

"Het recht van een leenheer om enige dagen met zijn gevolg zijn intrek te nemen bij een leenman". (11)

Jan van Tuldel en Katharina kregen 6 kinderen:

I-1: Arnoldus van Tuldel (abt Aert of Aernt van Tuldel)

I-2: Jan Janszoon van Tuldel

I-3: Peter Janszoon van Tuldel

I-4: Henric van Tuldel

I-5: Ansem Janszoon van Tuldel

I-6: Lijsbeth Jansdochter van Tuldel

De tweede generatie:

I-1: Arnoldus van Tuldel

(4)

Hij is omstreeks 1320 op de Tulderhoeve geboren. Hij trad in het klooster en werd uitgezonden als pastoor in Zolder. Op 28 juli 1368 werd hij tot abt gekozen. Pas nadat een verzoek naar Rome was gestuurd, werd Arnoldus bij bullen van 15 november 1368 definitief tot abt benoemd. Hij reorganiseerde het beheer en de boekhouding van de abdij. In 1370 legde hij een register aan van alle inkomsten en vaste uitgaven, dat voltooid werd in 1380, het was voorzien van richtlijnen voor het economisch bestuur. Zijn boerenafkomst kwam bij het beheer van al het hoevenbezit van de abdij goed van pas. Het werd vooral een landbouweconomisch document. Met het motto: "het oog van de meester maakt het paard vet", gaat Arnoldus diep in op het houden van paarden, ossen, melkkoeien, schapen, kippen, duiven en bijen. Alle soorten gewassen zoals granen, groenten, fruit en hout kwamen aan bod. Het rijpen van de wijn en het fermenteren van het bier werden niet vergeten. Het onderhoud van de abdij, de kerk en de hoeven werd eveneens behandeld. Peper, gember en andere specerijen dienden jaarlijks op de markt te Antwerpen ingekocht te worden.

Uit het oudste boekhoudkundig document tijdens zijn abtperiode werd er druk aan nepotisme gedaan (d.w.z. het bevoorrechten van vrienden en familie), wat in die tijd veelvuldig voorkwam.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

Het verpachten van de Tulderhoeve aan zijn neef Aernt van Tuldel. Zijn zus huwde met de hoevenaar van Eel onder Ravels (ook een hoeve van Averbode). Hij plaatste vier bloedverwanten op de Averbodse hoeven te Lommel, Bladerdonk bij Veerle, Spikenspade onder Hechtel en Schriek onder Testelt. De tienden van Varendonk verhuurde hij aan een familielid en zijn neef Henryc mocht stenen leveren. Voor de som van 100 gouden mottoenen, muntstukken die al rond 1300 voorkwamen, mocht zijn neef Peter Peters van Tuldel in 1383 eikenhout voor de abdij leveren vanuit het goed Ghinhoven.

Arnoldus was op politiek vlak ook actief. Als vermoedelijk eerste abt had hij zitting in de Staten van Brabant.

Hij overleed op 1 maart 1394. De tekst van zijn grafschrift luidt:

HIC JACET
DOMINUS ARNOLDUS DE TULDEL
QUI FUIT
ABBAS HUIUS ECCLESIE XXV ANNIS
ET OBIIT ANNO DOMINI MCCCXCIIII
PRIMA DIE MENSIS MARCII
ANIMA EIUS REQUIESCAT IN PACE
AMEN

I-2: Jan Janszoon van Tuldel

Hij stichtte in de abdij van Averbode een anniversarium (d.w.z. jaargetijde voor een of meer overledenen) dat op 6 september werd gevierd.

I-3: Peter Janszoon van Tuldel

Hij erfde van zijn ouders het Goed Ginhoven onder Hooge Mierde. Tegen het eind van zijn leven kocht hij, van Jan de Bye, een leengoed te Lage Mierde. Het goed bestond uit "XII buenren lants ende beemps, 1 watermolenstat, VIII lopen roggen ende VIII manscape".

De plaats waar de watermolen heeft gestaan aan de Raamsloop te Lage Mierde.

Ten overstaan van zijn broer Henric van Tuldel, notaris, testeerde hij op 9 juli 1377.

Aan het kapittel van Hilvarenbeek vermaakte hij een cijns die hij trok uit de hoeve van Jan van Eel.

Aan de abdij van Averbode liet hij een deel van een beemd te Hulsel, dat door de stroom werd gescheiden van het andere deel en 50 mottoenenwaard was. Het perceel werd bij de abdijs hoeve van Tuldel gevoegd. Daarvoor kreeg Peter een eeuwige viering van zijn jaargetijde op 9 juli. Getuigen bij het testament waren zijn broer Ansem van Tuldel en Henric Fabri (die kamenier was van abt Aert van Tuldel). De exacte familieband tussen de familie Fabri en Van Tuldel kan zijn gelopen via Engelberen van Tuldel.

Aangezien Peter zijn laatste wil maakt op de hoeve van Tuldel, zal hij zijn ouders als hoevenaar zijn opgevolgd.

Foto 1: jachthuis met gevelsteen (5)

Foto 2: oude gevelsteen van de Tuldelse Hoeve. Het wapen in de steen is van abt Servatius Vaes. Abten mochten een bisschopsmijter dragen met een kromstaf. Bovenaan staat het jaartal 1662. Onderaan de tekst: 'Ne quid nimis' (wat wil zeggen: niets te veel... alles met mate) (6)

I-4: Henric van Tuldcl

Hij wordt voor het eerst gezien in 1377. Hij is dan klerk van het bisdom Luik en notaris met een keizerlijke toelating. Later werd hij tot priester gewijd en verwierf hij een prebende (jaarlijks inkomen van een geestelijke), toen hij clericus en kanunnik in het kapittel te Hilvarenbeek was. In 1394 betaalde hij aan de abdij van Averbode 20 Hollandse gulden, een restant van de lening die zijn broer, abt Arnoldus, hem had gegund.

I-5: Ansem Janszoon van Tuldcl

Hij wordt in 1377 vermeld als getuige bij het testament van zijn broer Peter. In 1405 verklaarde hij "dat dat guet van Tuldcl die gemeynthe van Mierde ghebesicht heeft ende gebruect gelijk dien van Mierde, ongescut ende ongepant van yemant, over dertich jaeren". Elders in de verklaring staat dat hij "tuycht op sinen eet van over vivenveertich jaere".

I-6: Lijsbeth Jansdochter van Tuldcl

Lijsbeth volgde haar vader of haar broer Peter Janszoon van Tuldcl op als laatster van Tuldcl. Zij trouwde met Henrick Gherits "die laet van Eel". Hij was een zoon van Gherit van Audenhoven van der Craenmeer. Henrick Gherits was hoevenaar van Eel, eveneens een hoeve van Averbode. In de hertogelijke cijnsboeken van 1340 en 1380 werd hij ook Henrick Gherits van Esbeke genoemd. De hoeve de Craenmeer te Esbeek vererfde tot diep in de 17e eeuw van generatie op generatie in de familie Van Tuldcl. Tevens betaalde Henric Gherit van Esbeke ook een cijns over "tguet Hoerpoel" (op het Spaaneind te Esbeek) dat hij in eigendom of erfpacht zou hebben verworven van Henricus van den Hoerpoel. Henric Gherits (van Eel) was in 1387 overleden. Zijn weduwe Lijsbeth liet de pacht van de hoeve van Tuldcl over aan haar zoon Aert Lysbetten van Tuldcl.

Lijsbeth (eerst haar moeder Katharina) staat in het cijnsboek van Averbode, in de periode 1410-1432, waarin zij een cijns vermaakt aan de abdij die zij ontving in Mierde. Het bestond uit 50 verschillende bedragen. (12)

Het bijzondere is dat haar kinderen de naam Van Tuldél bleven dragen.

De derde generatie

Kinderen van I-3: Peter Janszoon van Tuldél

II-1: Peter Peters van Tuldél

Hij erfde van zijn vader het leengoed met watermolen te Lage Mierde en het Goed Ghinhoven te Hooge Mierde. Beide bezittingen verkocht hij aan zijn neef Aernt Lysbetten van Tuldél.

II-2: Barbara Peters van Tuldél

Over haar is verder niets bekend.

Kinderen van I-5: Ansem Janszoon van Tuldél

II-1: Jan Ansems van Tuldél

Hij is mogelijk omstreeks 1370 geboren en gegoed in de Mierden. Hij trouwde de eerste keer met Kathelijne Henricx die Greve van Loon. Zijn tweede huwelijk sloot hij met Marie Mys. In 1446 werd zij vermeld als de weduwe van Jan Ansems van Tuldél. Mogelijk was zij een dochter van Mijsken van der Byest. Zij was in 1464 nog in leven.

II-2: Lysbeth Ansems van Tuldél

Zij wordt vermeld als echtgenote van Wouter Luppert Byerkens van Zeelst. Hij was een zoon van Luppert Goyaert Byerkens van Zeelst. Mogelijk stamt de familie Lippen af van deze Luppert.

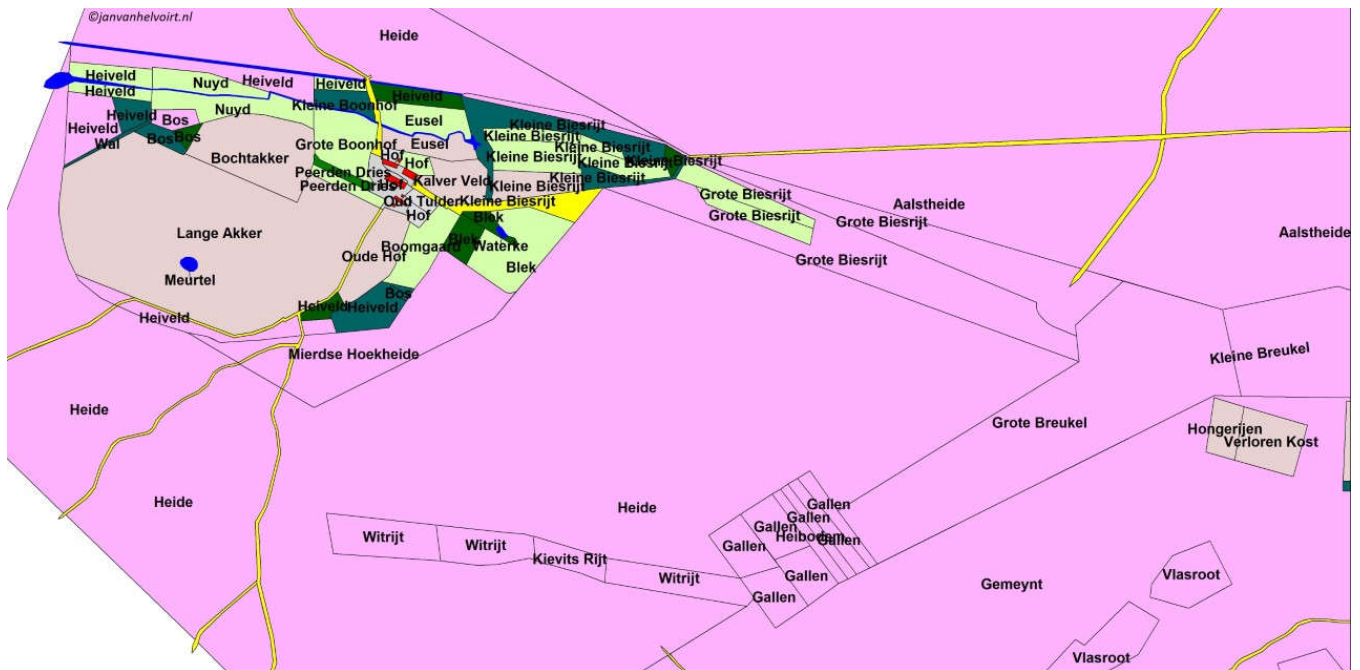
Kinderen van I-6: Lijsbeth Jansdochter van Tuldél

II-1: Jan van Tuldél van Eel

Hij is geboren omstreeks 1350 en overleden voor 1438. Hij volgde zijn vader op als hoevenaar te Eel.

II-2: Aernt Lysbetten van Tuldél

Hij werd na de dood van zijn vader, Henrick Gheryts, in 1387 hoevenaar van Tuldél. Zijn moeder gaf het goed van Tuldél aan hem over.

Deze kaart vind je op de site van Jan van Helvoirt.

Aert Lysbetten kocht, van zijn neef Peter Peters van Tuld, omstreeks 1403 het leengoed te Lage Mierde met de watermolenplaats. Later kocht hij van dezelfde neef het goed Ghinhoven te Hooge Mierde. Alle andere goederen, zowel cijnsgoed als onbelast goed, nam hij over. Opvallend zijn de cijns van 7 penningen aan de abdis van Thorn en de jaarlijkse maaltijd aan het kapittel van Oirschot.

Aent Lysbetten van Tuld overleed in 1436 en liet 5 kinderen na waaronder een zoon Henrick Aernts van Tuld, volgt III-1

De vierde en vijfde generatie

III-1: Henrick Aernts Lysbetten van Tuld

Hij trouwde met Truda Wouter Scellekens van Gorop, dochter van Wouter Wouter Scellekens van Gorop, leenheer van het goed te Gorp onder Hilvarenbeek. Uit dit huwelijk werden 2 dochters geboren.

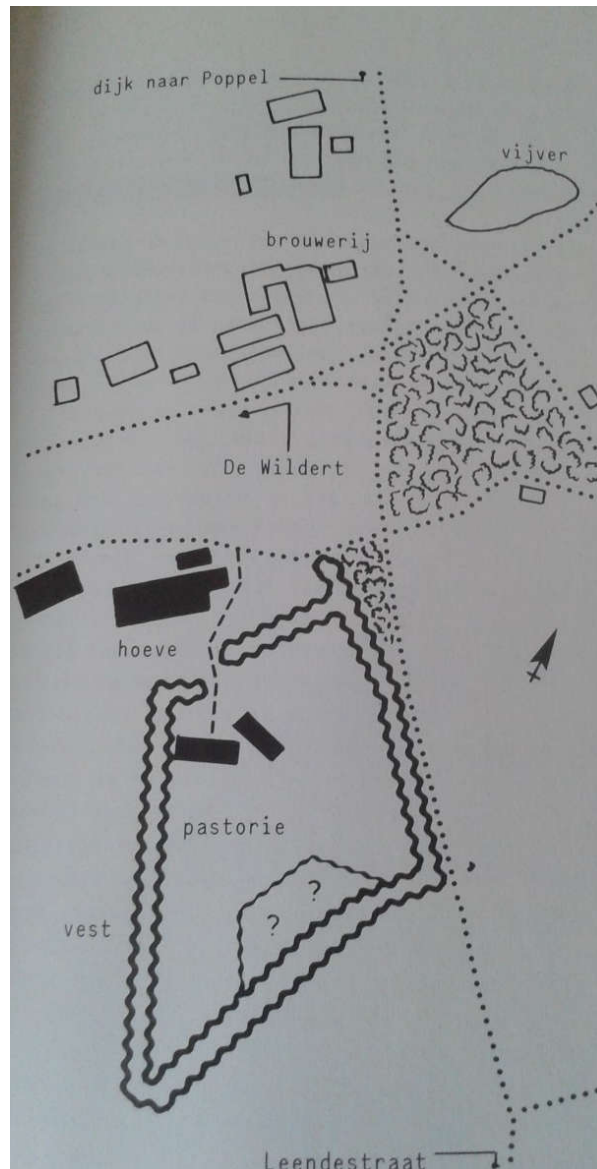

Het leenhof van Gorp (Janus Kluijtmans)

IV-1: Marie Henrycs van Tuldel

Zij trouwde met Henrick Thomas Sebrechts, pachter van de hoeve van Culensrode. Zij hadden tenminste 1 dochter Lysbeth Henrick Thomas Sebrechts, volgt V-1

Marie erfde het goed Ghinhoven van haar vader Henrick. De moeder van Henrick Sebrechts was Lysbeth Jans van den Bruggen, dochter van Jan van den Bruggen, alias Zwaelwenberch, in 1427 was hij de pachter van de hoeve van Culensrode.

Plattegrond van Culensrode (7)

IV-2: Margriet Henrycs van Tuldcl

Zij trouwde met Goyart Henricks Soenkens. Zij waren mede-eigenaars van het Goed Ghinhoven.

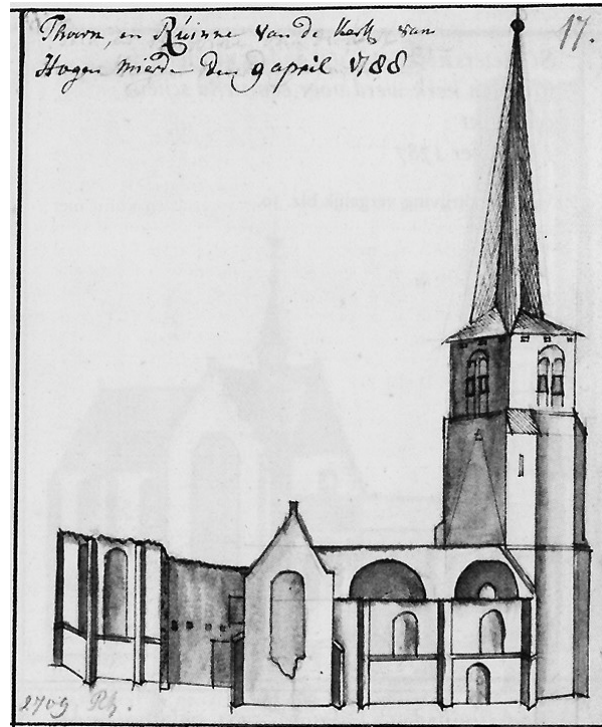
De zesde generatie

V-1: Lysbeth Henrick Thomas Sebrechts

Zij trouwde met Wouter Wouter Lippen en kregen 4 kinderen waaronder Anneke, volgt VI-6.

Wouter en Lysbeth zijn de erfgenamen van het goed Ginhoven, inmiddels zijn de lasten in natura, die op het goed rustten, omgezet in geldcijzen. Ook de verplichte jaarlijkse maaltijd aan het kapittel is een geldcijs geworden.

Van Wouter en Lysbeth is nog het volgende bekend. Omstreeks 1922 is de kerk van Hooge Mierde herbouwd. Enkel de toren is blijven staan. In het Luidhuis vond men 2 grafzerken, waarvan deskundigen ervan uitgingen dat zij zeker 400 jaar oud waren. De opschriften waren bijna geheel weggesleten doordat eeuwenlang kerkgangers erover gelopen hadden. In een van die grafzerken waren op de hoeken de zinnebeelden van de 4 evangelisten uitgebeiteld. In het midden kon men nog vaag een wapen onderscheiden met 3 heiblokken (het wapen van Tuldell). Op de rand stond te lezen: WOUTER LIPPEN DIE STIERF Ao XIe DACH VA JANUARIO (13)
(Wie weet liggen ze nog daar...).

(8)

De zevende generatie

VI-1: Anneke Wouter Lippen

Zij trouwde met Frans Jacob Lambrechts Lemmens (zoon van Jacob Lemmens), schepen te Hooge Mierde. Anneke overleed op 31 juli 1559 aan de pest. Haar man Frans overleefde haar nog 30 jaar en overleed te Hilvarenbeek op 3 april 1589.

Uit dit huwelijk werden 3 zonen en 1 dochter geboren, waaronder Wouter Franssen Lambrechts Lemmens, volgt VII-1.

De achtste generatie

VII-1: Wouter Franssen Lambrechts Lemmens

Hij is gedoopt omstreeks 1550 en overleden voor 15 februari 1613 te Hooge Mierde. Hij trouwde omstreeks 1570 met Elisabeth Joris Goijaerts, eveneens geboren omstreeks 1550. Samen kregen ze 6 kinderen: Goijaert; Adriaen; Jacob; Frans; Anneken en Jan. Hun tweede zoon Adriaen volgt onder VIII-1

Wouter is notaris, secretaris in Hooge en Lage Mierde en Hulsel en molenaar te Hilvarenbeek.

Zijn benoeming tot gezworen klerk met het karakter van notaris en secretaris krijgt hij in 1580. Op 21 april 1599 wordt Wouter door de Souvereine Raad van Brabant te Brussel geadmitteerd als notaris en secretaris in de Mierden en Hulsel. Meermalen kleurt Wouter plekjes op in de protocolboeken met versjes en opmerkingen. In 1601 maakte hij het volgend gedichtje:

Doen den huijsman grauwe cleederen droech
Achter zijn ploech
Doen was den acker gesont en droech genoch
Maar nu wil elck joncker ende heere wesen
Daerom en can den acker niet genesen

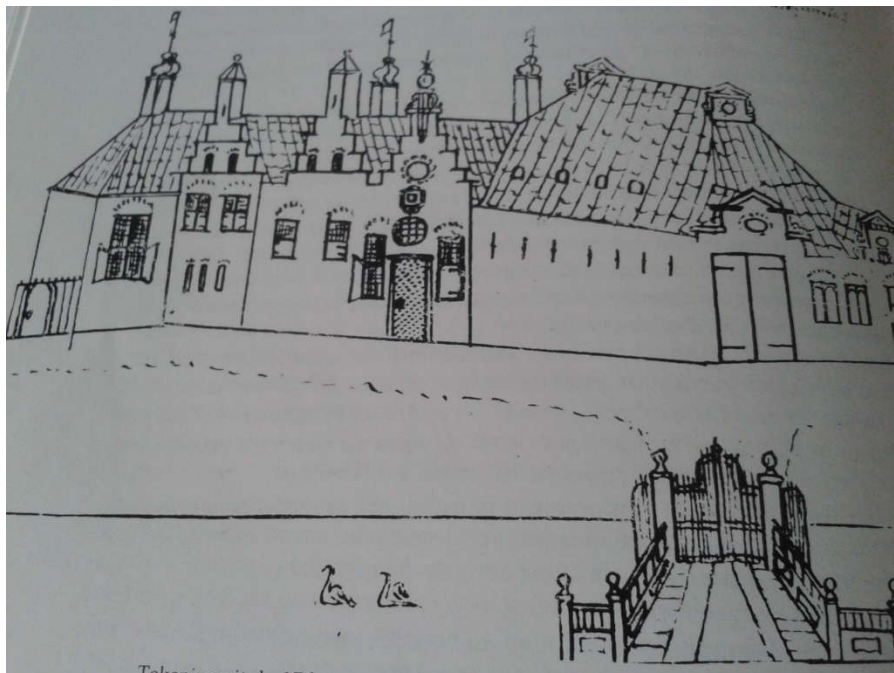
De negende generatie

VIII-1: Adriaen Wouter Franssen Lambrechts Lemmens

Adriaen Wouter Franssen is geboren omstreeks 1580 te Hooge Mierde en aldaar overleden op 26 januari 1636. Hij trouwde op 7 mei 1606 te Hilvarenbeek met Anneke (Anna) Wouters Verrijth, dochter van Wouter Lodewijcks Janssen Verrijth en Elisabeth de Crom. Adriaen was schepen, tapper, "bieman" en landbouwer.

Uit dit huwelijk werden tenminste 4 kinderen geboren, waaronder Jan Adriaen Lemmens, volgt IX-1. (14)

Anneke komt uit een welgesteld gezin. Haar vader koopt op 5 maart 1597 de restanten van het kasteeltje Groenendaal, waarschijnlijk was, ten gevolge van oorlogshandelingen, het kasteeltje tot de grond toe afgebrand. Wouter gaat de uitdaging aan en bouwt het pand weer op. (15)

Groenendaal op een prent uit de 18^e eeuw, zoals het gebouwd was in 1597 (9)

Wouter koopt "de Wijnthmoelen genaempt de Esbeekse meulen sijnde leenruijck onder den hertog van Brabant" op 30 april 1594. "De Wijntmoelen genaempt ook wel Ackermoelen", aan het Spul in Hilvarenbeek. (16) Naast molenaar was hij gildehopman en steenbakker.

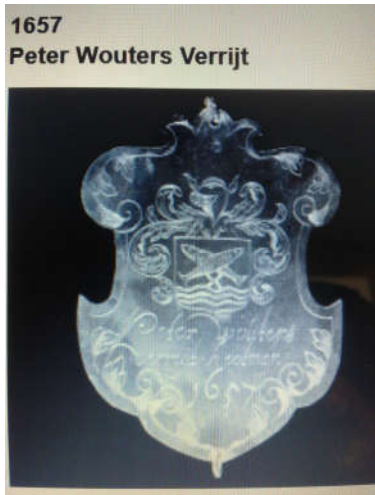
Op deze plek, een natuurlijke hoogte in het landschap, stond er al een houten molen in 1391, getuige een document uit die tijd. Met recht een historische plek in Hilvarenbeek. De foto is de Akkermolen in 1925. (10)

Volgens Leo Adriaenssen verwierf Wouter ook een brouwerij in de Gelderstraat (locatie onbekend).

De kinderen Verrijth bezitten in 1657 "een hoeve bij den Stap opt scheiden van het Hooge en Leghe Spul". "De hoeve Stappen" stond er al in 1600. (17)

De familie Verrijth kreeg onenigheid over de nalatenschap van Bastiaan (hij was na Wouter eigenaar van het kasteeltje), zoon van Wouter en broer van Anneke. Het uiteindelijke akkoord over de verdeling van de goederen werd gesloten op kasteel Groenendaal op 14 december 1665. Ondanks dit akkoord bleef de onenigheid voortduren en er werd nog lang geprocedeerd.

De ouders en grootouders van Wouter waren ook molenaar. Ook had Wouter nog een zoon Peter Wouters Verrijth (ook een broer van Anneke). Het beroep van molenaar was Peter niet vreemd. Al zeker in 1617, blijkt uit een document, werd Peter Verrijth al genoemd als molenaar van de Goirlese watermolen. (18)

Het wapen op zijn schild (1657) refereert aan de watermolen op Rovert, eigendom van zijn vader Wouter Lodewijcks Verrijt (h) en Elisabeth de Crom. (11)

(12)

In herberg "het Oijevaersnest" op de hoek van de Koestraat en het Vrijthof te Hilvarenbeek was Peter tevens herbergier en bierbrouwer.

De tiende generatie

IX-1: Jan Adriaen Lemmens

Jan Adriaen Lemmens is geboren omstreeks 1620 en overleden op 12 februari 1692 te Diessen.

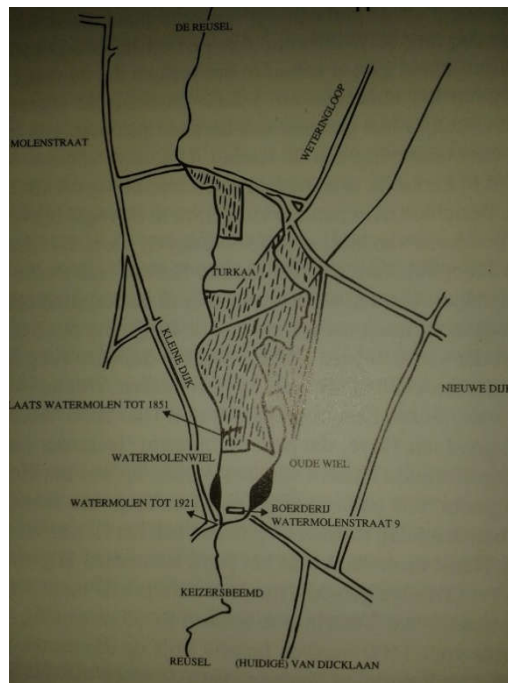
Hij trouwde omstreeks 1640 met Margriet van der Linden, geboren 25 juli 1618 te Diessen en overleden op 12 juli 1684. Zij was een dochter van Adrianus Wilhelmus van der Linden, bierbrouwer, olieslager, molenaar, timmerman en schepen. Haar moeder was Cathalijn van den Nieuwenhuijssen. (19)

Ze kregen 9 kinderen, waaronder Adriaen Jan Lemmens, volgt XII-1.

Een voorvader van Cathalijn was Jan van Nieuwenhuijssen, geboren rond 1300 en molenaar op de Voorste Watermolen te Diessen. Mogelijk was Jan de eerste molenaar, aangezien de eerste vermelding van deze molen dateert van omstreeks 1350.

Aquarel van de Voorste Watermolen (13)

Plaats waar de watermolen heeft gestaan (14)

Jan Adriaen trad in de voetsporen van zijn schoonvader en was brouwer en herbergier in de Kerkstraat te Diessen. Het gezin woonde in een pand dat omschreven werd als "een excellent huis mette stallinge en schuere genaamt de Clinckhamer". Op 9 december 1688 wordt Jan Adriaen Lemmens vermeld als een van "principaelste ende considerabelste ingesetene ende geerfden" binnen de parochie Diessen.

De elfde generatie

X-1: Adriaen Jan Lemmens

Hij is geboren op 20 januari 1646 te Diessen en overleden aldaar voor 1721. Hij trouwde met Margriet Adriaen Hermans in 1670. Zij werd geboren te Lage Mierde op 3 mei 1648

en overleed te Lage Mierde op 10 december 1721. Het echtpaar woonde in Lage Mierde. Zij kregen 5 kinderen waaronder Joannes Adrianus Lemmens, volgt XIII-1.

De twaalfde generatie

XI-1: Joannes Adrianus Lemmens

Hij is geboren te Lage Mierde op 18 juni 1675 en overleden voor 18 maart 1747. Hij trouwde met Elisabetha Joosten van Helmont, geboren op 21 juni 1673 te Lage Mierde en overleden op 2 mei 1747 te Hooge Mierde. Zij kregen 5 kinderen, waaronder Embertus Lemmens, volgt IVX-1.

De dertiende generatie

IVX-1: Embertus Lemmens

Hij is geboren op 4 april 1709 te Lage Mierde en trouwde op 12 september 1745 met Hendrina Vissers, geboren in Eindhoven op 17 november 1718 en opgegroeid te Netersel. Ze is overleden op 3 februari 1796 te Lage Mierde. Een van hun kinderen was Waltherus Embertus: volgt XV-1.

De veertiende generatie

XV-1: Waltherus Embertus Lemmens

Hij is geboren op 16 oktober 1754 te Lage Mierde en overleden aldaar op 13 januari 1819. Hij trouwde met Anna Aert Aerts, geboren te Hooge Mierde op 21 juli 1756 en overleden aldaar op 15 mei 1839. Zij kregen 3 kinderen waaronder Embert Emmericus Lemmens: volgt XVI-1

De vijftiende generatie

XVI-1: Embert Emmericus Lemmens

Hij is geboren te Hooge Mierde op 11 september 1792 en overleden aldaar op 13 november 1861. Hij trouwde in 1829 met Antonet van Loon, geboren te Hooge Mierde op 5 april 1804 in Hooge Mierde en overleden aldaar op 30 juni 1875. Zij kregen onder anderen 2 dochters. (20)

Deze **twee dochters waren:

*Anna Maria Lemmens, geboren te Hooge Mierde op 21 januari 1833 en overleden op 2 december 1908. Zij trouwde op 9 februari 1861 met Waltherus van den Borne, geboren op 15 november 1830 in Hooge Mierde en aldaar overleden op 30 juli 1900. Zij kregen onder andere een zoon Hubertus van den Borne, volgt XV-1.

*Cornelia Lemmens, geboren te Hooge Mierde op 3 december 1838 te Hooge Mierde en overleden aldaar op 25 december 1899. Zij trouwde op 27 februari 1876 met Joannes Hermans, geboren op 5 oktober 1837 te Hooge Mierde en overleden aldaar op 13 november 1911. Zij kregen onder andere een dochter Antonetta Hermans, volgt XV-1

De zestiende generatie

XV-1: Hubertus van den Borne

Hij is geboren te Hooge Mierde op 1 december 1869 en overleden aldaar in 1954. Hij trouwde op 3 mei 1903 te Hooge Mierde met Maria Theresia van Gisbergen, geboren te Hooge Mierde op 21 oktober 1869 en overleden aldaar in 1956. Zij kregen onder andere een zoon Gerardus Cornelius van den Borne, volgt XVI-1.

XV-1 Antonetta Hermans

Zij is geboren op 30 november 1878 te Hooge Mierde en overleden aldaar op 5 juni 1945. Zij trouwde op 17 april 1909 met Waltherus Hermans, geboren op 29 oktober 1885 te Hooge Mierde en overleden aldaar op 26 november 1945. Zij kregen onder andere een dochter Maria Hermans, volgt XVI-1

De zeventiende generatie

XVI-1: Gerardus Cornelius van den Borne

Hij is geboren te Hooge Mierde op 25 oktober 1910 en overleden aldaar op 31 oktober 1982.

XVI-1: Maria Hermans

Zij is geboren te Hooge Mierde op 21 juni 1916 en overleden op 14 februari 2000.

Beiden traden met elkaar in het huwelijk op 1 maart 1943 te Hooge Mierde. Zij kregen 13 kinderen, 36 kleinkinderen en inmiddels 77 achterkleinkinderen (de jongste twiggjes uit de stamboom).

Deze prachtige kruiken zijn opgediept uit een waterput op de plaats waar vroeger "Geut Ghinhoven" lag. Een tastbare herinnering.

NAWOORD

Zonder de bronnen was dit stukje nooit tot stand gekomen.

Mijn dank gaat uit naar Riny Rovers-Swaanen voor de verbeteringen in de tekst en de mooie toevoegingen. Ook aan Nelleke Wijten voor de vormgeving.

BRONNEN

1. Secularisatie van het kloosterbezit in de achttiende eeuw in de Meierij van Den Bosch door P.J.V. Dekkers
2. De abdij van Averbode en haar relatie tot de Meierij van 's Hertogenbosch
3. ARA Brussel Kerkelijke Archieven
4. website van de familie van Thulden
5. Hilvarenbeek onder de hertog en onder de generaliteit van L.W.F. Adriaenssen
6. Steen voor steen nr. 40 blz. 37-39.
7. De oorsprong van de gouden drielingsbalken, gluren bij de bureu.
8. Voorheen van Tuldell van L.W.F. Adriaenssen.
9. Hildewaren Beke.
10. Voorheen van Tuldell van L.W.F. Adriaenssen.
11. Campinia 15e jaargang oktober 1975 nr. 23.
12. Voorheen van Tuldell van L.W.F. Adriaenssen.
13. Myrtha, een blik in het verleden van Hooge Mierde, van Jan van Gisbergen.
14. <http://thijs.heemkundereusel.com>
15. De heren van Groenendael, van Ton de Jong.
16. www.janvanhelvoirt.nl (onder de kop Hilverbode).
17. www.janvanhelvoirt.nl (onder de kop Hilverbode).
18. <http://www.cubra.nl/auteurs/johnvanerve/watermolenGoirle>
19. De vlam in de pan in het Diessense Hooghuis, van Jan van Helvoirt.
20. Voor de verdere generaties heb ik gebruik gemaakt van: genealogie online.

BRONNEN FOTO'S

1. *Abdijen en begijnhoven van België 1.*
2. *Het cartularium van Averbode.*
3. *De oorsprong van de gouden drielingsbalken, gluren bij de bureu.*
4. *Kloosters en het christelijke monastieke leven, Carlo Crivelli 052.jpg.*
5. *Collectie, foto's, kleine monumenten Esbeek, Ioannes Goropius Becanus.*
6. *Ook uit collectie en foto's, kleine monumenten Esbeek.*
7. *Myrtha, een blik in het verleden van Hooge Mierde, van Jan van Gisbergen*
8. *Myrtha, een blik in het verleden van Hooge Mierde, van Jan van Gisbergen*
9. *De heren van Groenendael, van Ton de Jong.*
10. *Van billen en kruien, windmolens in de Kempen.*
11. <https://www.sintjorishilvarenbeek.nl>.
12. *Beeldbank Regionaal archief Tilburg.*
13. *Stichting van molens in ons gebied.*
14. *Van Deusone naar Diessen.*
15. *Schatten van Brabant .nl*

TRUUS WIJTEN-VAN DEN BORNE

Datum: 28-6-2021

